

Catharina Gripenberg: Ottaisit käteni, kummallista

[PM/30 ADMIN](#)

Sinunkaupat Södergranin kanssa – SAARA LAAKSO (7.6.2019)

Ruotsiksi kirjoittava **Catharina Gripenberg** on julkaissut neljä kiittävän vastaanoton saanutta kokoelmaa.

Kristiina Lähde on hiljattain suomentanut niistä kolmannen, Tanssiva karhu palkitun

Ta min hand, det vore underligt (SCHILDTS 2007). *Ottaisit käteni, kummallista* on oivaltavasti käännetty

nimi. Se antaa myös vihjeitä teoksen toimintaperiaatteista. Kuvitelman tai kirjeen sirussa on meneillään erityinen ja hiukan paradoksaalinen kohtaaminen. Kädestä ottaminen on kuvitelmissa, ehkä jopa toiveissa ja silti ”kummallista”.

Dynaamisuus ja välittömät kohtaamiset ovat Gripenbergin teoksen ytimessä. Puhuja ottaa yhteyttä eri aikana eläneisiin myyttisiin ja todellisiin henkilöihin, esimerkiksi Edith Södergraniin, Virginia Woolfin ja Narkissokseen. ”Haloo” toistuu kokoelmassa. Suorasukainen puhuja luottaa perinteisiin viestintätapoihin. Hän soittaa, kirjoittaa tai tapaa henkilöitä. Usein teoksessa ääneen pääsee myös ”me”. Syntyikin vaikutelma yhteisöstä tai kansakunnasta, jonka vaiheissa puhuja on mukana.

Viiteen otsikoituun osastoon jaettu teos on moniaineksinen, mutta ei jäsentymätön. Hahmotan kokonaisuudesta kaaren, joka alkaa etsimisellä ja päättyy moniselitteiseen perille pääsemiseen. Runoja yhdistää myös puhujan lämmin, oikukas ja utelias asenne, hänessä on vähän Peppi Pitkätossua.

Runot ovat pullollaan toimintaa ja konkreettisia elementtejä. Niissä istuudutaan, änkytetään, juostaan ja niin edelleen. Puhuja kompastelee jatkuvasti esiin nouseviin, uusiin kysymyksiin ja seikkoihin:

Sinä! Ei, vesistö.

Ja rantakallioilla: naisten puvut. Naisten?

Huusin heitä. Mutta huusin sieluani.

Tosin se oli kaiken aikaa ollut ruumiissani.

Gripenbergin runoissa elämä ja myyttiset kertomukset sekoittuvat. Hän tutkii ja uudelleenkirjoittaa niin Ovidiuksen muodonmuutos-myyttejä kuin Raamatun säikeitä. Teoksen intertekstuaalisuus on leikkisää. Puhuja suhtautuu kirjallisuuden klassikoihin kuin antiikkiseen esineeseen, jonka toimintatapoja hän kokeilee lapsen innolla. Istumajärjestys -runossa uskontunnustuksen ikonisista säikeistä kehittyä sekasorto:

Isän oikealta puolelta

kolme riviä ylempää

isän takaa, sieltä missä poika istuu

sieltä on tuleva, pojan edestä

neitsyen molemmin puolin, missä sisarukset istuvat

sieltä, nyt olemme varmoja

Uudelleenkirjoitukset ovat itsessään paikoin viihdyttäviä, mutta niiden alta nousee tärkeämpiäkin merkityksiä kirjoittamiseen ja lukemiseen liittyen. Ryhtymällä dialogiin merkkiteosten kanssa puhuja pohtii suhdettaan ihanteisiin ja auktoriteetteihin. Myyttiset ja kuolleet henkilöt tarjoavat peilin ja viitoitusta puhujalle. Exit Edith -runossa puhuja seisoo Edith Södergranin ovella:

Seisomme oven ja runosi välissä.

Lisää painoväriä jalansijoillemme

Arkkisi kantapäättemme ja talojen välissä.

Kestääkö tämä rivi meidät kaikki?

Pitelemme kättäsi, onko se karpalo, kartta?

Murramme sanasi, yritämme täytyä.

Änkytämme rikkireivityssä runossasi,

Edith, tässä olemme ja kynä.

Teoksessa kirjoittaminen ja lukeminen näyttäytyvät mahdollisuuksina liittyä ympäröivään kulttuuriin ja kirjoittajien yhteisöön, juurtua. Ajatus ei ole uusi, mutta se välittyy Gripenbergin runoista niin konkreettisesti, että teos tuntuu inspiroivalta. Klassikoiden rivit kyllä kestävät jokaisen, joka niitä haluaa tutkia, eivätkä kuolleet kirjailijat koe henkilökohtaisiakaan yhteydenottoja tungettelevina.

”Hyvät naiset. Tulkaa takaisin. Olkaa kuin uusia. Esitän teitä paremmin, täsmällisin elein, selkeämmin äänin.”, puhuja toivoo teoksen loppupuolella. Nostan vielä viimeiseksi esiin teatterillisuuden, joka pilkahtelee Gripenbergin runoissa tuon tuostakin esiin. Dialogin lisäksi teoksessa on paljon on nimettyjä henkilöitä sekä vahva paikan ja ajan tuntu. *Ottaisit käteni, kummallista* muistuttaa sirpaleista esitystä ja sen kuuleminen esitettynä olisikin kiinnostavaa.

Gripenbergin oikukkaat ja paikoin äänteelliset runot eivät lie helppoja suomennettavia, mutta *Ottaisit käteni, kummallista* ei tunnu käännösrunoudelta. Pidän sitä suomennoksen ansiona, vaikka en ole alkukielistä teosta lukenutkaan. Teoksen suomentaja Kristiina Lähde on runoilija itsekin. Lähde on aiemmin kääntänyt Gripenbergin kahdesta ensimmäisestä kokoelmasta valikoiman runoja nimellä *Sinä siellä kaukana* näytät tutulta. Käännöstyö palkittiin Yleisradion Kääntäjäkarhulla.

Catharina Gripenberg: *Ottaisit käteni, kummallista (Ta min hand, det vore underligt)*. Suom. Kristiina Lähde. Teos 2019. 92 s.

Saara Laakso on helsinkiläinen kirjoittamisen maisteri Jyväskylän yliopistosta.